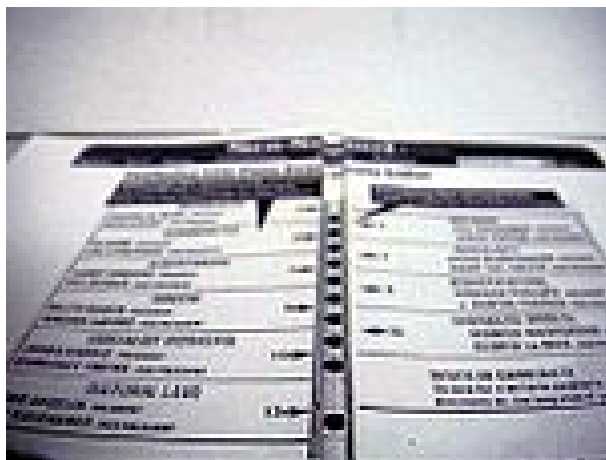

ΤΟ ΘΕΜΕΛΙΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ (του Δημοσθένη Κυριαζή)

Κατά την άποψη της πλειονότητας των ανθρώπων, η σημερινή κρίση είναι συστηματική και όχι περιστασιακή· είναι κρίση που οφείλεται στην υπερβολική αύξηση της εντροπίας, της οποίας νομοτελειακά αποτελέσματα είναι η αποδόμηση και η μείωση της αποτελεσματικότητας των

συστημάτων, ότι δηλαδή βλέπουμε να υπάρχει σήμερα στο πολιτικό σύστημα της Χώρας μας· είναι κρίση του αντιπροσωπευτικού συστήματος άσκησης της εξουσίας.

Σύμφωνα με τη νομοτέλεια της Ιστορίας, τέτοιες βαθιές κρίσεις αντιμετωπίζονται με δύο τρόπους:

1. Με επανάσταση και ανατροπή : κατεστημένων αντιλήψεων, τρόπων άσκησης της εξουσίας και ανθρώπων.

2. Με μεταρρυθμίσεις που με ηπιότερους τρόπους και ρυθμούς οδηγούν στις προαναφερθείσες ανατροπές.

Από τους ανωτέρω δύο τρόπους, βέλτιστος είναι αυτός των μεταρρυθμίσεων για δύο σημαντικούς λόγους :

1. Έχει το μικρότερο δυνατό κόστος, τόσο για τους άρχοντες πολίτες όσο και, κυρίως, για τους αρχόμενους πολίτες.

2. Συνεπάγεται τη μικρότερη αύξηση της εντροπίας σε σύγκριση με αυτήν των επαναστάσεων.

Είναι σημαντικό να θυμηθούμε ότι επανάσταση σημαίνει ανατροπή του κατεστημένου της εξουσίας και ότι αυτή η ανατροπή πραγματοποιείται όταν η συγκέντρωση ισχύος των επαναστατών

γίνει μεγαλύτερη από αυτήν του κατεστημένου. Στην αντίθετη περίπτωση ανατροπή δεν γίνεται.

Στα κοινωνικά όμως συστήματα αύξηση της εντροπίας σημαίνει αύξηση της συγκέντρωσης εξουσίας [i]. Αυτή η αντιφατική λογική ενέργεια εξηγεί γιατί κατά κανόνα οι επαναστάσεις καταλήγουν, τουλάχιστον σε πρώτη φάση, σε μοναρχικά / ολιγαρχικά πολιτεύματα.

Στην παραπάνω λογική, τη λογική των φυσικών/ θερμοδυναμικών συστημάτων, η θεσμοθέτηση και κυρίως η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, διασφαλίζεται μόνο όταν αυτές θεμελιωθούν σε μεταρρύθμιση του Συντάγματος που θα μειώνει την κοινωνική εντροπία· όταν το Σύνταγμα, δηλαδή το πολίτευμα [ii], αποκτήσει θεσμούς παραγωγής «αρνητικής εντροπίας» [iii].

Είναι γεγονός ότι οι πολιτικοί στοχαστές και οι συνταγματολόγοι, με διαφορετική λογική και τεκμηρίωση, έχουν δημιουργήσει θεσμούς παραγωγής αρνητικής εντροπίας. Τέτοιοι είναι όλοι οι θεσμοί περιορισμού της συγκέντρωσης εξουσίας, όπως για παράδειγμα: Η ανεξαρτησία της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας, ο κορυφαίος και ανεξάρτητος ρόλος της Βουλής, η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας, η ύπαρξη Συνταγματικού Δικαστηρίου και κυρίως η θεσμοθέτηση των περιπτώσεων, που η λήψη των αποφάσεων γίνεται αποκλειστικά από τους πολίτες με Δημοψηφίσματα.

Το Πολίτευμα της χώρας μας έχει λιγότερους θεσμούς μείωσης της εντροπίας σε σύγκριση με τα πολιτεύματα άλλων Χωρών. Όμως το πιο σοβαρό και ανησυχητικό είναι, πως και οι υπάρχοντες σχετικοί θεσμοί έχουν de facto υποβαθμιστεί, με αποτέλεσμα την αποδόμηση και μείωση της αποτελεσματικότητας του πολιτικού / κοινωνικού μας συστήματος. Παραδείγματα δεν χρειάζεται να αναφερθούν. Το τι ισχύει, τόσο για την επάρκεια των θεσμών, όσο και κυρίως για τον τρόπο εφαρμογής τους, οι πολίτες το έχουν βιώσει και κατανοήσει.

Σήμερα, τόσο οι πολίτες, όσο και οι πολιτικοί – αυτοί

τουλάχιστον των οποίων η λογική τους δεν σκιάζεται από την ιδιοτέλεια και το πάθος άσκησης της εξουσίας – αντιλαμβάνονται ότι εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα η πραγματοποίηση των ανατροπών που προαναφέρθηκαν έχει νομοτελειακή βεβαιότητα· είναι αναπόφευκτη. Το μόνο θέμα για το οποίο υπάρχει ακόμα δυνατότητα επιλογής, είναι αν οι ανατροπές θα γίνουν με επανάσταση ή με μεταρρυθμίσεις. Η ευθύνη για αυτή την επιλογή δεν ανήκει στους απλούς πολίτες, αλλά στους αντιπροσώπους των πολιτών και στους αντιπροσώπους των εργαζομένων· στους πολιτικούς και στους συνδικαλιστές. Η θεωρία του «όλοι μαζί τα φάγαμε» και της «ίδιας ευθύνης των πολιτών με αυτήν των αντιπροσώπων τους», ούτε λογική, ούτε ηθική τεκμηρίωση έχει.

Ο στόχος της θεμελιώδους μεταρρύθμισης

Τα πρώτα Συντάγματα είχαν σαν στόχο τον περιορισμό της εξουσίας των αρχόντων· των βασιλιάδων, των ηγεμόνων, των εκλεγμένων αρχόντων· είχαν σαν στόχο την προστασία των πολιτών από την απεριόριστη και ασύδοτη εξουσία των αρχόντων. Η άσκηση εξουσίας από τους ίδιους τους πολίτες δεν αποτελεί στόχο αυτής της γενιάς Συνταγμάτων, τα οποία θα μπορούσαν να ονομαστούν «Συντάγματα Προστασίας των Πολιτών».

Στα Συντάγματα αυτά, η άσκηση εξουσίας από τους ίδιους τους πολίτες είναι ασήμαντη· περιορίζεται στο δικαίωμα εκλογής των αρχόντων, με θεσμούς και πρακτικές που καθορίζουν οι άρχοντες και όχι οι πολίτες. Αυτήν την αμφιλεγόμενη εξουσία των πολιτών, σε σύγκριση με αυτήν των αντιπροσώπων τους, η σοφία του Λαού τη συνοψίζει σκωπτικά στο απόφθεγμα: *Γιάννης κερνάει και Γιάννης πίνει*.

Στα πλαίσια τέτοιων θεσμών και πρακτικών, ο αρχικός στόχος των Συνταγμάτων, όχι μόνο δεν διευρύνθηκε προς αυτόν της εξουσία των πολιτών, αλλά υποβαθμίστηκε και απομακρύνθηκε από αυτόν. Τα σημερινά Συντάγματα, ιδιαίτερα στη Χώρα μας, μοιάζουν περισσότερο με Συντάγματα προστασίας των αρχόντων παρά προστασίας των πολιτών.

Συνεπώς, στόχος της Συνταγματικής μεταρρύθμισης πρέπει να είναι η μετάβαση από τα Συντάγματα Προστασίας των Πολιτών, στα Συντάγματα Εξουσίας των Πολιτών· εξουσίας των πολιτών που δεν θα είναι βερμπαλιστική όπως σήμερα, αλλά ουσιαστική και ορθολογική.

Η λογική της θεμελιώδους μεταρρύθμισης

Η λογική αυτή δεν είναι καινούργια. Έχει ηλικία δυόμιση χιλιάδων ετών, γεννήθηκε σε αυτόν εδώ τον τόπο και βασίζεται στα ακόλουθα γεγονότα/αξιώματα:

1. Πραγματική εξουσία είναι αυτοί που λαμβάνουν τις μεγάλες αποφάσεις· τις αποφάσεις δηλαδή που επάγουν αλλά και περιορίζουν την πληθώρα των άλλων αποφάσεων που λαμβάνονται προκειμένου να υλοποιηθούν οι μεγάλες.
2. Αυτοί που λαμβάνουν την πληθώρα των ελασσόνων αποφάσεων στα πλαίσια υλοποίησης των μεγάλων, δεν είναι εξουσία, αλλά είναι οι υπηρέτες της πραγματικής εξουσίας.
3. Οι μεγάλες πολιτικές αποφάσεις έχουν ηθική, αποδοχή και διασφαλίζουν τη συνοχή των πολιτών, όταν αποτελούν αποφάσεις του συνόλου των πολιτών και όχι αποφάσεις των ολίγων ή κάποιων δυναμικών υποσυνόλων πολιτών, που εκφράζουν ή ισχυρίζονται πως εκφράζουν, τα συμφέροντα του συνόλου. Τα συμφέροντα του συνόλου εκφράζονται μόνο από το ίδιο το σύνολο. Όλος τρόπος δεν υπάρχει.
4. Όταν ισχύουν τα ανωτέρω τότε και μόνο τότε «Αφέντης είναι οι πολίτες», όπως πληθωρικά και ανενδοίαστα διακηρύσσουν οι πάντες κρύβοντας επιμελώς την υπόλοιπη φράση του δόγματος. «Αφέντης είναι οι πολίτες, αρκεί να μη διαφεντεύουν»· αρκεί να διαφεντεύουν οι λίγοι και τα οργανωμένα υποσύνολα τους.

Πολιτεύματα με τις προαναφερθείσες αρχές αναπτύχθηκαν στα κράτη πόλεις της αρχαίας Ελλάδος, τα οποία είχαν βέλτιστες συνθήκες επικοινωνίας των ανθρώπων λόγω: του μικρού πληθυσμού, της μικρής έκτασης και του ηπίου κλίματος. Όταν τα κράτη αυτά πέθαναν, πέθανε και το πολίτευμα της Δημοκρατίας . Στη

συνέχεια, σε Χώρες που ήταν μεγαλύτερες από τα κράτη- πόλεις, αναπτύχθηκαν πολιτεύματα με το όνομα Δημοκρατία αλλά με διαφορετικές αρχές και πρακτικές. Τέτοιες μιμησιόν δημοκρατίες ήταν οι Δημοκρατίες: της Ρώμης, της Βενετίας, της Καρχηδόνας και οι σημερινές Αντιπροσωπευτικές Δημοκρατίες. Είναι οι δημοκρατίες που στηρίζονται σε πολίτες «πρώτης διαλογής» και όχι στο σύνολο (set) των πολιτών.

Το ιστορικό αυτό γεγονός οδηγεί στο συμπέρασμα ότι βασική προϋπόθεση ανάπτυξης και λειτουργίας της Δημοκρατίας είναι οι καλές συνθήκες επικοινωνίας – που μέχρι χθες διασφαλιζόταν μόνο στα κράτη/πόλεις – και όχι η παιδεία. Η παιδεία δεν είναι η αιτία αλλά το αποτέλεσμα της δημοκρατίας· η Δημοκρατία είναι η παιδεία της Παιδείας.

Οι σκόπιμες στρεβλώσεις των ψηφοφοριών

Στην Δημοκρατία του αρχαιοελληνικού πνεύματος οι ψηφοφορίες αποτελούσαν εργαλείο λήψεως αποφάσεων που στηρίζονταν στην αρχή της πλειοψηφίας. Οι αποφάσεις των πολιτών αποτελούσαν επιλογή μιας από δύο τουλάχιστον προτάσεις αντιμετώπισης ενός σοβαρού προβλήματος, που υποβάλλονταν από τους άρχοντες ή τους πολίτες. Θεμελιώδες (Mandatory) χαρακτηριστικό των αποφάσεων με δημοψηφίσματα είναι η δυνατότητα επιλογής. Αν δεν υπάρχει επιλογή, τότε το δημοψήφισμα δεν συνιστά απόφαση των πολιτών, αλλά επικύρωση απόφασης των αρχόντων.

Οι ψηφοφορίες για εκλογή αντιπροσώπων συνιστούν απόφαση των πολιτών γιατί έχουν το στοιχείο της επιλογής. Όμως ο θεσμός της εκλογής, συνιστά κατά βάθος αλλοτρίωση των πολιτών από το δικαίωμα λήψεως πολιτικών αποφάσεων γιατί αποτελεί αποδοχή και επιλογή εκείνων που θα λαμβάνουν τις πολιτικές αποφάσεις για λογαριασμό των πολιτών. Για αυτό το λόγο η ανάδειξη των αρχόντων στην αρχαία Αθήνα γινόταν κατά κανόνα με κλήρωση, θεσμός που έμπρακτα αποδεικνύει ότι η ισότητα των πολιτών στην αυθεντική δημοκρατία, είναι πράξη και όχι λόγια.

Στα μαθηματικά, η ισότητα έχει έννοια όταν συνιστά σύγκριση ομοίων μεγεθών, κάτι που δημιουργεί σύγχυση και ερωτήματα για

την λογική και την ηθική της ισότητα των πολιτών στις Δημοκρατίες. Για αυτό είναι σημαντικό να διευκρινισθεί ότι η ισότητα στη Δημοκρατία δεν αφορά: στις σωματικές, τις πνευματικές, τις οικονομικές ή τις κοινωνικές δυνάμεις των ανθρώπων αλλά αφορά μόνο στο δικαίωμα άσκησης της πολιτικής εξουσίας· αφορά μόνο στην εξουσία του ατόμου [ίν]· στην Ελευθερία.

Στις διάφορες εποχές, οι ψηφοφορίες γίνονταν: Με όστρακα, με μικρές πέτρες (ψήφους), με κουκιά, με ψηφοδέλτια και τελευταία με μέσα της ψηφιακής τεχνολογίας. Αυτό σημαίνει ότι οι στόχοι των ψηφοφοριών καθορίζονται από τους ανθρώπους και όχι από τα μέσα ψηφοφορίας.

Η νέα ψηφιακή τεχνολογία συνεπώς δεν μπορεί να καθορίσει τους θεσμούς και τους στόχους των ψηφοφοριών, αλλά μπορεί να επιφέρει φανταστικές βελτιώσεις στη λειτουργικότητα και το κόστος τόσο των δημοκρατικών, όσο και των ψευδο -δημοκρατικών θεσμών, ότι δηλαδή έχει ως στόχο το Υπουργείο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι κρίσιμες προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση μιας συνταγματικής μεταρρύθμισης και όχι μίας ακόμη συνταγματικής αλλαγής, είναι:

1. Να εγκριθούν οι μεταρρυθμίσεις από τους ίδιους τους πολίτες με Δημοψήφισμα και όχι από αντιπροσώπους των πολιτών· από βουλευτές ή από αντιπροσώπους που θα εκλεγούν ειδικά για την συνταγματική μεταρρύθμιση είτε με την ιδιότητα του Σοφού, ή του κομματικού φίλου. Αυτό το έργο το έχουμε ξαναδεί.

2. Στο Δημοψήφισμα οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα επιλογής μιας από τις εναλλακτικές προτάσεις και να μην κληθούν ξανά να επικυρώσουν με ΝΑΙ ή ΟΧΙ την απόφαση των σοφών ή κομματικών αντιπροσώπων. Τέτοια δημοψηφίσματα πολλαπλών επιλογών (Multichoice Referendums) πραγματοποιούνται στην Ελβετία, αλλά έχουν πραγματοποιηθεί και σε άλλες χώρες (πχ Σουηδία το 1957 και το 1980, Αυστραλία το 1977).

Για τη δημιουργία προτάσεων συνταγματικής μεταρρύθμισης, είμαστε βέβαιοι πως στη Χώρα μας υπάρχουν ειδήμονες που μπορούν να σχεδιάσουν και να προτείνουν. Το πρόβλημα δεν είναι οι ειδήμονες. Το πρόβλημα είναι αν όντως θέλουμε αφέντης να είναι οι πολίτες, ή να ισχύει το δόγμα του Μακιαβέλι: «Οι ηγέτες πρέπει να παίρνουν μόνοι τους τις αποφάσεις, αλλά με τρόπο που να φαίνεται ότι τις παίρνει ο Λαός· ο Λαός δεν πρέπει να είναι εξουσία αλλά μόνο αναφορά για κάθε εξουσία» .

Η Ψηφιακή Άμεση Δημοκρατία

Η ευρέως συζητούμενη Συνταγματική αναθεώρηση, για να είναι μεταρρύθμιση πρέπει να προσανατολισθεί προς τις αρχές της αυθεντικής δημοκρατίας, οι οποίες φυσικά θα προσαρμοσθούν στα σημερινά δεδομένα· τα κοινωνικά, τα οικονομικά και κυρίως τα τεχνολογικά.

Σήμερα, και πολύ περισσότερο αύριο, η επικοινωνία των ανθρώπων δεν βασίζεται όπως παλιά στη συγκέντρωση των ανθρώπων σε κοινό «χώρο και χρόνο», με τα γνωστά λειτουργικά και οικονομικά προβλήματα. Σήμερα, η επικοινωνία των ανθρώπων βασίζεται στην ψηφιακή τεχνολογία και η απαίτηση του κοινού «χώρου και χρόνου» έχει ξεπεραστεί. Σήμερα, η τεχνολογία μπορεί να διασφαλίσει λειτουργική και οικονομική εφικτότητα σε μια Δημοκρατία, στη οποία η εξουσία δεν θα «πηγάξει»(!!) από τους πολίτες, αλλά θα ασκείται από τους πολίτες, όπως γινόταν σε αυτόν εδώ τον τόπο πριν από 2500 χρόνια. Σήμερα, οι συνθήκες είναι πολύ ευνοϊκότερες από τότε, γιατί οι πολίτες δεν θα χρειαστεί να πηγαίνουν στην Πνύκα· η Πνύκα, η Ψηφιακή Πνύκα, θα πηγαίνει στους πολίτες.

Μακάρι οι έχοντες τη θεσμική εξουσία εκπρόσωποι μας να επιλέξουν το δρόμο των μεταρρυθμίσεων και να κατανοήσουν ότι χωρίς τη βασική μεταρρύθμιση οι άλλες πολύ δύσκολα θα στεριώσουν, ανεξάρτητα από τον ορθολογισμό και την αναγκαιότητα τους· ότι χωρίς τη βασική μεταρρύθμιση, η προσπάθεια θα μοιάζει με θεμελίωση Πύργων πάνω στην άμμο.

Μακάρι κάποιος από τους σημερινούς κομματικούς αρχηγούς να

μείνει στην ιστορία σαν ο Νέος Κλεισθένης της Ψηφιακής Άμεσης Δημοκρατίας της νεότερης Ελλάδας.

[i] Δημοσθένης Κυριαζής, Η Άμεση Δημοκρατία στην Τηλέρια. Εκδόσεις Πατάκη 2005, Σελίδες 37, 78,79.

[ii] Κατά τον αείμνηστο καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου Αριστόβουλο Μάνεση, **«Η έννοια του πολιτεύματος συμπίπτει με την ουσιαστική έννοια του Συντάγματος»**

[iii] Ο όρος «παραγωγή αρνητικής εντροπίας» δεν χρησιμοποιείται στα φυσικά συστήματα. Όπου χρησιμοποιείται σημαίνει απλά διαδικασία μείωσης της εντροπίας.

[iv] «Οι έννοιες της εξουσίας και της ελευθερίας του ατόμου ταυτίζονται». Η Άμεση Δημοκρατία στην Τηλέρια , Σελίδες 11,12

Δημοσθένης Κυριαζής

Πηγή: Ψηφιακή Άμεση Δημοκρατία

Φωτό:wikipedia